

Bibliothèque numérique

medic@

**Dailliez, François-Joseph - candidat /
Botentuit Langlois, Pierre-Mathurin -
président. - De fractura claviculae**

1782.

***Paris : Typis Michaelis Lambert,
Regii Chirurgiae Collegii
necnon Academiae Typographi,
viâ Cithareâ,***

Cote : ms 2345, n°17

D E
FRACTURA CLAVICULÆ.
T H E S E S

ANATOMICO-CHIRURGICÆ;

*QUAS, Deo juvante & Præside M. PETRO MATHURINO
BOTENTUIT LANGLOIS, Artium & Chirurgiæ Magistro,
antiquo Scholarum Prælicarum Professore, tueri conabitur
FRANCISCUS-JOSEPHUS DAILLIEZ, Cameracensis,
præclara Artium Facultatis, in almâ Universitate Parisiensi
Magister, Regis Chirurgus trimestris.*

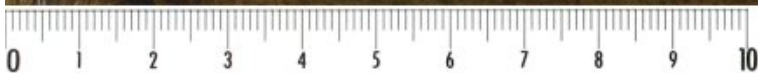
*Die Martis 31 mensis Decembris, anno R. S. H. 1782,
à sesqui-secundâ post meridiem ad septimam.*

P A R I S I I S,
IN REGIIS CHIRURGORUM SCHOLIS.
PRO ACTU PUBLICO
E T
SOLEMNI COOPTATIONE.

Typis MICHAELIS LAMBERT, Regii Chirurgiæ
Collegii necnon Academiæ Typographi, viâ Cithareâ.

M. DCC. LXXXII.

D. O. M.

DE FRACTURA CLAVICULÆ.

T H E S E S
ANATOMICO-CHIRURGICÆ.

EO faciliùs frequentiusque os frangitur, quò gracilius est, aut ictibus magis patet obnoxium. Cùm hoc utrumquè in claviculâ animadvertatur, sæpissimè rumpi posse liquet. De illius ossis fracturâ disceptaturi, quædam de partium anatome paucis subjiciemus.

Clavicula est os longum & gracile, transversè & obliquè in superiori anteriorique thoracis parte, sternum inter & acromion situm. Ità incurvatur ut litteræ *S* italicæ figuram referat, duobusque confletur arcubus sibi oppositis quorum convexitas versùs sternum anterior, versùs humerum posterior.

Quamvis hæc à primâ ossis conformatione pendere videatur curvatura, tamen ab ipso brachii pondere, & à repetitis musculorum contractionibus plurimùm adaugeri constat, & eò magis crescere, quò gnaviùs in operosis laboribus insudatur: ac proindè major in viris, minor in mulieribus apparet, utpote quæ ferendis movendisve magnis ponderibus impares sint. Notandum tamen, si delicatioris homuncionis, & robustæ viraginis ossa conferantur, jam non eandem adfuturam esse disparitatem, sed etiam tum allatæ rationi favebit mutatus rerum ordo.

In corpus & extremitates dividitur, quarum altera anterior inferior & interna, sternalis, altera posterior superior & externa, humeralis nuncupatur. Hæc latior & complanata duas facies, superiorem & asperam, inferiorem & tuberosam, duos limbos, anteriorem & concavum, posteriorem & convexum exhibet. In hujus extremitatis acuminè animadvertitur faciecula cartilaginea Ellypsoides, obliquè anteriùs vergens ut acromii processui respondeat. Extremitas altera crassior ac veluti triangularis, versùs finem expanditur, & in facieculam cartilagineam convexam & tricuspideam definit. Hic plurimæ scatent asperitates impressionesve ligamentis aut musculis dicatæ. Extremis gracilius est claviculæ corpus; superiùs lævigatum, inferiùs asperum & concavum, parùm complanatur. Compactior est corporis substantia, dum versùs fines cellularis tela uberior, & compactæ substantiæ tenuior lamella videtur.

Arthrodiali articulo cum acromio sternoque jungitur clavicula; & inter hæc ossa non rarè offendit cartilago intermedia, hinc & indè lævigata, quâ frictionis in motu collisio minuitur.

Capsulare ligamentum fibris brevioribus densioribusque conflatum claviculam cum acromio arctissimè continet, ita ut veluti cartilagineo involucre obvolvatur articulus. Confirmatur aliundè duobus funiculis ligamentos à processu coracoideo ad inferiorem humeralis extremitatis faciem protensis.

Simili ligamentorum fibrarumque arctissimâ compagine cum sterno constringitur clavicula; plurimique fasciculi ab hujus extremitatis circuitu ad articulum transeunt, ibique capsulari ligamento, ut & cartilagini intermedie, si adsit, adherent; dein circa superioris scissuræ margines sterno inferuntur: ex iis fibrarum fasciculis unus à cæteris divaricatur, ad superiorem primæ costæ cartilaginis faciem procedit, & propè ipsius cum sterno articulationem alligatur. Retinentur etiam claviculæ longo firmiorique funiculo qui ponè post sterni furcam inter eas protenditur, diciturque interclaviculare ligamentum.

Claviculæ septem inferuntur muscoli, nempe prope ejus cum sterno articulationem sterno-mastoideus, sterno-thyroideus, & sterno-hyoideus: in inferiori facie arcûs posterioris seu externi, subclavius: in posteriori limbo versùs humerum, cucullaris: in anteriori deltoideus & pectoralis major: hic sternalem, ille humeralem regionem occupat.

Annotanda tandem veniunt subclavia vasa, arteriæ scilicet & venæ quæ ponè & infra claviculam sita, inde nomen suum fortita fuerunt. Hujus ossis fracti asperitatibus aut lædi, aut aperiri possunt, undè aut aneurisma periculosissimum, aut lethalis hæmorrhagia nasceretur.

Ad id inservit clavicula ut scapulæ summitas huic ossi veluti *anteridi* * innitatur, impeditque quominus antrorsum nimis feratur brachium : quo fit ut ad varios motus exercendos promptius sit. Inde in brutis quæ ad incedendum tantum pedibus anterioribus utantur, desiderantur claviculæ, adfunt verò in simiis & aliis quæ, humano more, veluti manuum usum habent.

Ubi à quâcunque externâ & contundente causâ rumpitur clavicula, fractura audit.

Transversè vel obliquè, in medio vel in extremitatibus, in uno loco vel in pluribus frangi potest : hinc frequentiores ejus fracturæ differentiæ. Aliquando tamen ossa in plurima fragmenta dissiliunt quæ lædunt vasa, irritant nervos, cutem nonnunquam perfodiunt. Sæpè etiam adest major minorvè partium vicinarum contusio, musculorum dilaceratio, collectio sanguinis, inflammatio, abcessus; graviora demùm subsequuntur accidentia, quæ, si adsint, jam non simplex sed composita aut complicata fractura dicitur.

Omissis generalibus fracturarum causis, peculiares quædam in eo osse reperiuntur quibus sæpè frangi potest. Enim verò gracilius est quàm ut vi externæ graviori resistere possit : transversè ponitur, ac proindè faciliùs percutitur ; extremitatibus tantum innititur, corpusque fulcimento caret ; scapulæ demùm & humeri pondus anteriùs sustinet ; hinc impulsus gravior in hæc ossa ad claviculam aliquando transmittitur, & illæsis prioribus his ossibus, eam frangit.

Accidentia ejus fracturæ, ut in omnibus aliis, triplicis generis distingui possunt : nempè primaria, quæ fracturam ipsam comitan-

* *App-boutant.*

tur, ut vulnus, hæmorrhagia, contusio; secundaria, qualia sunt febris, dolor, convulsio, inflammatio, abcessus: subsequencia, ut ossis curvatura, deformitas aut debilitas calli, partium fracturum super se invicem ascendentium illegitima conferruminatio, ac proindè musculorum difficiles motus, vasorum nervorumve compressio, &c.

Certissima fracturarum signa, crepitatio, & fragmentorum mobilitas, fracta claviculâ facilè deprehenduntur, utpotè quæ cuti subjacens, nullis ferè contegatur musculis. Oculis sæpè sæpius aut saltem digitis statim fractura dignoscitur. Extremitas humeralis & scapulæ pondere, & deltoidis subclaviique contractione depressa infra alterum fragmentum descendit quod nullâ vi distractum, aut etiam sterno mastoideo retentum in suâ sede remanet. Ac proindè hinc depressio, hinc eminentia & visu & tactu percipiuntur. Sin autem, ut in viris obesioribus, crassâ pinguedine contextum os exterius minùs promineat, tum alia suppeditant signa quæ obscuriorem diagnosim confirmabunt: scilicet, ruptâ claviculâ, deficiente fulcro, statim ad pectus inclinatum propendet brachium, nec fursùm ab ægro tolli potest; scapulæ summitas deprimitur; brevius inter sternum & acromion spatium videtur, ac tandem si paululùm hinc & inde sinistrâ commoveatur brachium, dum dextrâ sedulò clavicula interrogatur, etiam eo casu dubium omne tolli poterit. Quod verò ad fracturæ speciem attinet, si attentè differentiæ recolligantur, facilè qualis sit fractura dignoscetur.

Licet periculi expers ut plurimùm claviculæ fractura, tamen fausta nimis non est pronuntianda prognosis: pro variis verò fracturæ speciebus diversa judicari debet. Si sit simplex, trans-

versa, felix praefagietur exitus; contra verò, si sit obliqua, vel accidentibus complicata. Quæ sit in pluribus locis periculosior quàm quæ sit in uno tantum loco. Si adsint fragmenta quibus aut lædantur nervi & vasa, aut cutis perforetur, pessimi erit ominis. Tandem quamvis perfecta & omnibus numeris absoluta sperari possit curatio, verba prudens reprimet Chirurgus, judiciumque cautè coercebit, aut saltem aliquid triste minabitur, ne ex audacioribus promissis conceptæ spes, aut imprudenti ægri motu, aut minimâ Chirurgi in ossè deligando incuriâ ex improvise funditus evertantur.

Verum enim verò quidquid ad retinenda in situ naturali fractæ claviculæ fragmenta, sive inter veteres, sive inter neotericos excogitaverit sagax Chirurgorum industria, nulla huc usque methodus constanti felicitis praxeos usu ita invaluerat, ut de ipsius efficaciam aliquando dubitari non posset. Ut enim facile & nullo ferè negotio in suam sedem compelluntur ossa, ita ægrè admodum, maximis tamen tantum cautionibus adhibitis, & felici duntaxat circumstantiarum concursu contineri possunt. Rupta fuerit clavicula, si genu inter scapulas posito earum summitas retrò & sursum fortiter attrahatur, uno eodemque tempore, uno eodemque nisu sit extensio & contra extensio; tumque Chirurgus digitis apprehendit ossa, reducit, confirmat, & ad situm naturalem eò facilius revocat, quò hæc ipsa ossa magis prominent, minusque musculis operiuntur. Hæc omnia in promptu: sed nihil adhuc egit Chirurgus nisi reducta ossa per debitum tempus contineat: & idcirco desideratur fasciatio quæ firmiter jugiterque ineluctabilibus ægri motibus resistat, eundem semper adstrictionis gradum servet, facile renovari possit, variaque pro re natâ topica applicandi facultatem præbeat. Hic maximus est difficultatis nodus quem solvere tentarunt

tentârunt in arte periti, qui verò forsàn adhuc intricatissimùs remaneret nisi in promptu foret thorax manicatus à celeberr. Brasdor excogitatus : quem cum cæteris omnibus mediis longè præstare contendamus, hunc unicùm admittimus, & quo modo eo deficiente, fasciatio ad ejus exemplar institui possit, explicabimus.

Ut maxima ex manicati thoracis usu percipiatur utilitas, varia sunt, ut in cæteris methodis, sedulò observanda artis præcepta. Ac primò quidem in humiliore breviorique scamno collocatur æger; corpus erigere, scapulasque & humeros retrò vertere jubetur, ut ministri, qui post ipsum positus, genu contra extensionem, manibus extensionem ad Chirurgi nutum exercet, conatibus faveat. Modò fursùm tollendus est humerus, modò ad rectum angulum elevatus, antè ferendus est : quos motus indicabit ossis major minorve depressio, dirigitque sagax operantis prudentia. Tum disponitur thorax manicatus, brachiis ægri per manicas missis, retrò coarctatur usque dum extremitates fractæ sibi respondeant, & ita ministri humeros retrahentis vices gerit, deindè ægri zonæ, ne fursùm nimis ascendat, alligatur. Quod si verò deficiat thorax manicatus, sic ejus defectu primaria instituetur fasciatio. Splenium longius transversumque ponè dorsum supra scapulas ponitur : tum celebratur decussata fasciatio vulgò *huit de chiffre* dicta. Cum autem hæc sola humeros non contineat, brevique vel strictissima relaxetur, singulo quoque circuitu summitatem scapularum in manicæ formam hinc & indè alternis amplectitur fascia, ita ut per hanc manicæ speciem traducatur splenium transversum de quo suprâ. Tum hujus splenii extremitates ad se invicem adducuntur, constringuntur, & acic-

B

larum ope in medio dorsi continentur. Sic scapulæ firmiter retrovertuntur & sin minus ad similitudinem refertur thorax manicatus, faltem ad imitationem adumbratur.

Deinde, uti præcipiunt auctores, linamentum carptum medicamine quovis resolutivo imbutum & infra & supra claviculam circumponitur, ut exsiccatum ad ossis figuram seingat, & veluti femi canali exterius faltem fracturam contineat. Decussata splénia vulgò usurpata rejicimus eò quod ad deprimenda tantum fragmenta inserviant, contrà verò excitandum potius sit fragmentum humerale quàm deprimendum sternale: illud enim solum mutat locum, hoc in suâ sede remanente; & si fortiùs comprimatur, curvatur os contra naturam, aut etiam, quod graviùs, contunditur cutis, acutisque fracturæ fragmentis perforari posset: postea charta crassior, spléniumque quadratum adhibentur, celebratur fasciatio *Spica* dicta quæ omnem apparatus contineat, & mirellâ brachium suspenditur. De cæteris, omnia Chirurgi prudentiæ permittenda, qui pro vario rerum statu aut fasciationem renovabit, aut diutiùs remanere jubebit, ac demùm accidentia, si quæ sint, debellanda in se suscipiet. Unum tantum monitum volumus, nempe in eo consistere curationis omnes successus, ut ab omni motu cautissimè abstineat æger præsertim si deficiat thorax manicatus. Notum est enim ita inter se consentire musculos, ut aliquando ad unius actionem vel remotissimus contrahatur. Erit igitur operæ pretium ægro quietem imperiosè præcipere, eique penitus in animum injicere, levissimo sed imprudenti motu maximas spes concidere posse.

F I N I S.